

PANORAMA

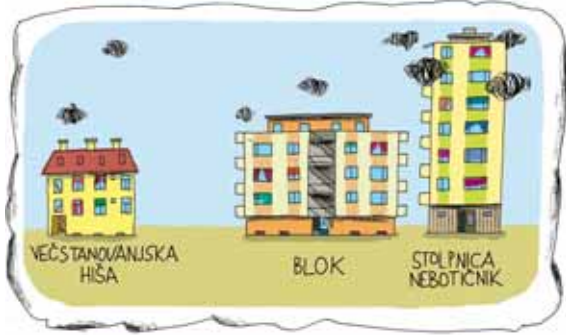
ČISTO NA KONCU VELIKEGA VRTA ENODRUŽINSKE VILE SI NEJC POSTAVI SVOJEVRSTNO HIŠCO, NAREJENO IZ VEJ, LUBJA, PRAPROTI IN MAHU

MOJSTRI POSTAVJO HIŠO PO NAČRTU, KI GA NARIŠE ARHITEKT

»POMISLI MALO, ALI JE TALE STENA, KI LOČI SPALNICO OD DNEVNE SOBE, KAJ DRUGAČNA OD STENE, KI LOČI NOTRANJOST IN ZUNANJOST HIŠE«

HIŠI Z VEČ STANOVANJI PRAVIMO VEČSTANOVANJSKA HIŠA, S ŠE VEČ STANOVANJI BLOK, HIŠA, KI IMA ZELO VELIKO STANOVANJ IN JE ZATO TUDI ZELO VISOKA, SE IMENUJE STOLPNICA

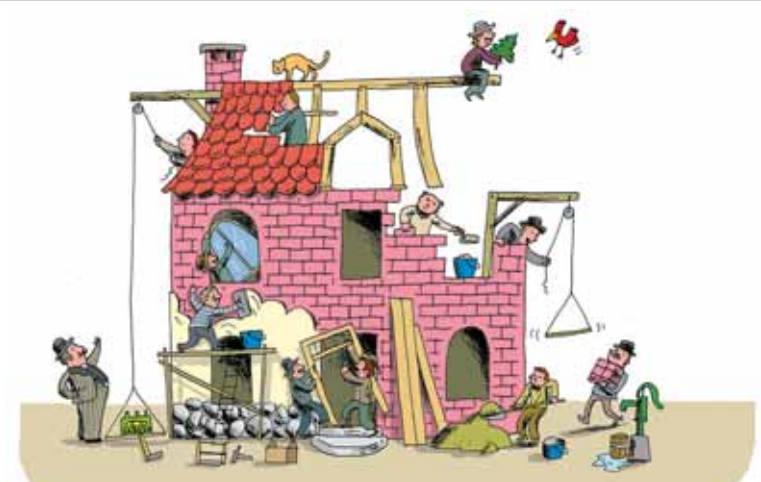
Sudoku

				5	
7			4	1	5
5	2	9			4
3	6	4		2	7
					1
1	4	5		6	9
6				4	2
4		1	5		9
			2		

Mrežo izpolnite tako, da v navpičnem stolpcu in vodoravnih vrstah ni enkrat uporabite vsako število od 1 do 9. Enako velja za vsakega od malih kvadratov 3 x 3. Možna rešitev je vedno le ena. Nobena številka se torej v vrstici, stolpcu ali malem kvadratu ne sme pojaviti dvakrat.

Anekdota

Ameriški filmski igralec Clark Gable (1901–1960), ki je nekaj časa veljal za kralja Hollywooda, je nekoč odkrito priznal: »Ko sem snemal svoj prvi ljubzenski prizor, sem bil ves trd od strahu, sploh nisem mogel videti jasnih primerkov izraza. Režiser mi je rekel: V tvojem pogledu hočem videti jasen blesk poštenja. Že zjutraj sem imel takšno tremo, da nisem niti pomislil na zajtrk, kaj šele, da bi kaj pojedel. Ko se je bližal poldan in sem bil lačen, sem se domislil zvijače: soigralki sem gledal v oči in si predstavljal velik, mehak in sočen biftek ... To mi je tako izdatno pomagalo, da sem odtejel vprek na način v vseh ljubzenskih prizorih.«

»STARE HIŠE SO IZDELANE IZ STARIH GRADIV; IZ LESA, OPEKE IN KAMNA. TA GRADIVA SO NARAVNA IN ZDRAVA.«

Izvirna slovenska slikanica o arhitekturi

»Ko bom velik, bom tesar in rezbar in krovec in ...«

Ob 25. svetovnem dnevu habitata je izšla poučna slikanica za otroke avtoric dr. Žive Deu in Bare Kolenc – Sodelovala tudi priznana psihologinja dr. Ljubica Marjanovič Umek ter arhitektka Jure Kobe in Janez Suhadolc

Letošnji, 25. svetovni dan habitata, ki ga je Organizacija združenih narodov določila na prvi oktobrski ponedeljek, je bil pod enakim geslom kot letošnji Expo v Sanghaju *Bojše mesto, boljše življenje* posvečen mestom in naseljem, v slovenskem prostoru pa je minil predvsem v znamenju izida prve izvirne slovenske slikanice o arhitekturi. Prve izvede domiselne, predvsem pa poučne slikanice avtoric dr. Žive Deu in Bare Kolenc, katerih pripoved o dečku Nejcju je v vizualen jezik pretopil ilustrator Damijan Stepančič, izdala pa založba Rokus Klett, so prešli učenci 1. c razreda Osnovne šole Trnovo. Pod vodstvom avtoric in s pomočjo arhitekta Špele Kuhar so se pred Mestnim muzeju Ljubljana spoznavali z osnovnimi arhitekturnimi pojmi na primeru florisa murgelske pritlične hišice, v katerega so s kredami risali nepremo posameznih prostorov.

Naj spomnimo, da so ta natanko pred letom dni pri Zbornici za arhitekturo in prostor (ZAPS) objavili nov list pri ozaveščanju javnosti o grajenem okolju – ustanovili so slovensko delovno skupino Arhitektura in otroci, katere dolgoročni cilj je izobraževanje na področju arhitekture in prostora tudi v okviru šolskega sistema. Prav novoizdana slikanica z naslovom *Kje pa ti živiš?* (v pripravi je tudi izdaja priložnica za pedagoge) je poleg arhitekturnih delavnic, ki so zadnje leto potekale v Mestnem muzeju Ljubljana, v ljubljanski Hiši arhitekture in v nekaterih šolah, korak bliže temu cilju. V pomoč bo predvsem staršem ter pedagoškim delavcem v vrtcih in šolah, da najmlajše popeljejo skozi proces spoznavanja osnovnih pojmov o arhitekturi in prostoru, varstvu okolja in kulturni raznolikosti ter jih kot bodeče soustvarjalce spodbujajo k razmišljanju o tej temi, saj je arhitektura ena od najbolj neposrednih izkušenj v našem življenju. »Grajeno okolje – hiše, stavbe, ulice, mesta in vasi – ustvarja okvire za različne človeške aktivnosti. Vsi ljudje, ne samo arhitekti, oblikujemo okolje in okolje oblikuje nas. Kakovost našega okolja v prihodnosti bodo nedvomno oblikovali in ustvarjali prav otroci današnjega časa. Njihova sposobnost usklajenih odločitev bo odvisna od znanja, izkušenj in sposobnosti, ki jih bodo dobili med izobraževanjem.« sta v uvodna zveza arhitektov (UIA) in delovna skupina Arhitektura in otroci (Architecture and Children) zapisali s

Vse prej kot lahka naloga

Nastanek knjige je spodbudilo predvsem dogajanje v našem prostoru, katerega podoba zlasti v zadnjih dveh desetletjih postaja vse bolj degradirana. Zato je v besedah soavtorice ilustrirane zgodbe o Nejcju, dr. Žive Deu, arhitekta, izredne profesorice na ljubljanski fakulteti za arhitekturo in publicistke, pomembno vzbujati zanimanje tako za notranji kot zunanji prostor še pri otrocih. Treba jih je spoznavati z raznolikostjo zgradb ter pomeni pojmov, kot so dom, hiša, bivališče, zavetje in podobno, ter jih postopoma ozaveščati o pomenu kakovosti bivalnega okolja.

Predstaviti tako kompleksen pojem, kot je arhitektura, najmlajšim, še zlasti tistim, ki ne znajo niti brati, v dovolj razumljivem arhitekturnem jeziku, je bila vse prej kot lahka naloga, priznavata avtorici. Toda končni rezultat, h kateremu so pripomogle še ilustracije Damijana

»Grajeno okolje – hiše, stavbe, ulice, mesta in vasi – ustvarja okvire za različne človeške aktivnosti. Vsi ljudje, ne samo arhitekti, oblikujemo okolje in okolje oblikuje nas. Kakovost našega okolja v prihodnosti bodo nedvomno oblikovali in ustvarjali prav otroci današnjega časa. Njihova sposobnost usklajenih odločitev bo odvisna od znanja, izkušenj in sposobnosti, ki jih bodo dobili med izobraževanjem.«

Stepančiča, pa tudi strokovna podpora redne profesorice za razvojno psihologijo na filozofski fakulteti dr. Ljubice Marjanovič Umek ter arhitektov in profesorjev Jureta Kobjeta in Janeza Suhadolca, ki sta opravila strokovni pregled knjige, brez dvoma navdušuje. Slikanica je razdeljena v več poglavij, zato jo je mogoče brati tudi ločeno in predvsem v vsakem starostnem obdobju drugače – najmlajšim bodo sprva povednejše slike, starejši pa se bodo med spoznavanjem simpatičnega dečka lahko učili tudi samostojno, ne le s starši. Zato je v besedah soavtorice zgodbo povezovala Bare Kolenc, med drugim filozofinja in diplomirana komparativistka, plesalka in igralka.

Ni vsaka hiša varen dom

Pripoved o najrojnem spoznavanju z bivanjskim okoljem se začne na vrtu prenovljene stare vile v mestu, kjer glavni junak Nejc nekega dne bližnje presentiši tako za notranji kot zunanji prostor še pri otrocih. Treba jih je spoznavati z raznolikostjo zgradb ter pomeni pojmov, kot so dom, hiša, bivališče, zavetje in podobno, ter jih postopoma ozaveščati o pomenu kakovosti bivalnega okolja.

Predstaviti tako kompleksen pojem, kot je arhitektura, najmlajšim, še zlasti tistim, ki ne znajo niti brati, v dovolj razumljivem arhitekturnem jeziku, je bila vse prej kot lahka naloga, priznavata avtorici. Toda končni rezultat, h kateremu so pripomogle še ilustracije Damijana

bolj podobna tako imenovanim prahšam, kot so šotor, zemljanka in iglu, razloži še nekaj človekovih zgodovinskih bivališč iz različnih okoliš oziroma dežel, dodaj, da »hišo naredijo posebej izobraženi in izučeni mojstri, po načrtu, ki ga nariše arhitekt. Načrt je risba hiše. Arhitekt je oseba, ki se je naučila načrtovati hiše, tako kot se je učili naučil učiti, zdravnik zdravi, sodnik soditi. Mojstri morajo arhitektova načrta spoštovati in vse izdelati natanko tako, kot je na načrtu narisano.« Ampak zakaj mora biti hiša zgrajena po takšnih pravilih? – sprašuje Nejc, medtem ko odgovor skupaj z deli njegove hišice mino prinese veter.

Ker dež ne poneha, se ponudi lepa priložnost, da deček dobera spozna posamezne dele in elemente njihove hiše – kar gre lahko razumeti tudi kot namig za krajinje dolgočasnih deževnih dni – pa tudi razlike med enodružinsko hišo, večstanovanjsko hišo, blokom, stolpnico, nebotičnikom, višim dvokom, vrstnimi hišami in vilami, ki niso »samo orodje s tremi rogovali ali »dolgose deklece«. To ga pripelje do ugotovitve, da tudi on živi v vili z vrhom in da se hiše razlikujejo po starosti, zato pa tudi po materialih, iz katerih so zgrajene. Ko na koncu izve, da so za prenovno njihove enodružinske hiše »spoklicali arhitekto, ki je naredila načrt prenovne«, ter za posamezne mojstre, ki so njihovo staro hišo tako lepilo prenovili, se mu vsi po vrsti zajožijo strahotno imenitni. »Ko bom velik, bom tudi jaz tesar in rezbar in ... in krovec in mizar in klepar in, kaj še, hmmm,« je tuhtel Nejc, »in tudi arhitekt bom!« Mamino pojašnil: »Ves, Nejc, vse to pa ne moreš biti, ker potem znaš vsakega malo, ničesar pa ne znaš res dobro.« in je pla slepena misel in popotnica predvsem prihodnjim rodovom, da bo treba tudi arhitektovo delo začeti spoštovati tako kot učiteljevo, zdravniško ali sodniško.

SAŠA BOJC
ILUSTRACIJE DAMIJAN STEPANČIČ

Tadej Golob

Svinjske nogice

Kresnik

Stari se je prebudil in je zadeto gledal nekam v kavi na drugi strani, slina mu je še vedno posušena visela z ustnice in je potem visela do Zidanega Mosta, ko je šel z vlaka. Kar gledal sem jo, in če sem umaknil oči, na silo, se mi je prikazovala v letu se potem, ko atreja ni bilo več gor. Kitajci bi jo sigurno prodajali kot specialiteto. Solato iz posušenih smrkiljev.

Vlakovje se je premikalo počasi, sploh zdaj, ko ni bilo več starega, da bi gledal njegov Zambezi, ampak to mi je bilo super. Nobenega priganjanja, pa dretja pa vprašani. Samo taktetaketaketake ... po svoji poti, ki je vedno ista, ker je na tratinčak. Sto let se že nisem peljal z vlakom, ampak tega človek ne pozabi, tega flingga, mislim, ker vozi itak en gumpac od spredaj ali kje je že lokomotiva. In res sem se počutil, kot da grem nekam daleč. Verjetno zato, ker že sto let nisem nikamor šel, ker drugače se mi ne bi zdelo, kot da grem, kaj pa vem, nekam v Beograd, Maribor,

50

tako pomembna, in če sem se zlagal, pomeni, da je nisem poznal. Tako je bilo, je nisem poznal.

In nič. Sem stopil z vlaka do neke stare lokomotive, pa če čisto in levo, ker mi je pisalo, da je tam center. In potem nekaj časa po Partizanski ulici do trga, na katerem je stala velika krogla, bronasta, se mi zdi, z nekimi glavami, od katerih sem poznal Tita, pa mislim, da je bil tudi Kardelj. Njega poznam, ker je z njim povezan moj prvi spomin v življenju. Z mano gledava televizijo, film o Zivalih, ki so ušle iz živalskega vrta, le, opica, žirafa in to, in potem kar naenkrat prekinitev, kar je bilo takrat čudno, ker ni bilo reklame, se meni se je zdelo čudno, in neka črta ali zastava čez ekran, ampak je bilo težko reči, ker je bil televizor črno-beli in tam pa rdeča ni rdeča, pač pa malo manj siva od modre. Potem je to izgubilo in pojavil se je stric z velikimi ušesi in je nekaj bral. Jaz sem bil žalosten, ker ni bilo več filma, in sem jokal, mama je pa rekla, da je Lajla, bla, bla, bla ... Aja, tu je še Draža, tudi to sem poznal.

»No, Kermit,« je rekel, »idi do starega dravskega mosta, to ti bo že na povedno, kje je, to ti bo spusti po stengah dol, in ko prišedeš do Drave, tam smo mi. Pri famozni trti. Za njo si pa sigurno sišal, a?«

»Sem rekel, da ja, ker me nič ne stane, če se zlagem o biljki, če se mu zdi

pa da bi rekel. Karte pa tudi nikoli nisem nabavil. To je šlo Maji na živce. Ona je vprašala, še preden bi pogledala okrog sebe. To je šlo pa meni na živce. Ampak tam ob tistem balničku ni šlo drugače, ker ni bilo ne sluha ne duha o kakvi Draži.

»Sam si jo poišči v svojem močvirju,« je rekel prvi, dedek, kakih šestdeset let.

»Lent? Tja gor,« je rekel en mulo in pokazal na hrbiček, za katerega sem kasneje izvedel, da se mu reče Piramida. Avtomatno sem se obrnil, ko mi je potolegno, da tam gori ne more teči Drava, že zaradi gravitacije ne, poleg tega pa sam jo vidi z vlaka in priložiti vedel, v kateri smeri se valji.

»Ja, no, še feteri je,« je rekel in šel. Pol manjši od mene.

Šele tretja, ena mati, je povedala, pa se ona je rekla na koncu.

»A ste iz Ljubljane?« kot da bi bil bolan.

Nič, nekako sem našel stari dravski most, ki je bil od Kardelja kakih dvesto metrov stran, ampak jaz sem mislil skoraj celo uro, ker seveda nisem poznal najkrajše linije, ki gre po Gosposki, ki je ena taka fusingerica, pa čez Kužni trg, kar sem vse zvedel kasneje, in eto, si tam, pa tiste stopnice od njem, in se spustil ob Dražo in se tam, skoraj pod mostom in takoj zraven stopnic, zalepil v hišo, na kateri je visela tabla: Scorpion, in

z malim: taaotji. Nobene vinske pet-stoletne trte nikjer, ampak to zato, ker je bila malo naprej, bi morali iti z druge strani, da bi našlele nanjo.

Petindvajset

»Dober dan,« sem rekel na slepo, ko sem stopil notri, in šele potem opazil nekoga, ki se je sklanjal za pultom. Samo vrhnji del glave mu je bil videti, ostalo pa je bilo v temi. Živijo, ampak sem se spomnil, da to tu ni ravno primerno, in sem rekel doberdan in bil v štiru v peti. Če že v štartu nisi suveren, je to jeba, nič drugače se ne da opisat.

»Aaaaa ... ali nekaj takega, neko brundanje se je oglasilo, preden se je zabal nad pult. Ob roki je imel totalno potovetovirni.«

»Ja?«

»Živijo,« sem rekel, »jani iz Ljubljane, z Zokijem sem govoril po telefonu.«

»O, Kermit, mali zeleni Kermit. Z Zokijem si govoril,« je rekel in je mahal z rokama po zraku, kao, o, kaka čista čast. »Kaj bi rad?«

»Z njim sem bil dogovorjen, da pridem sem, da bi se naučil tetovirati.«

»Ja, kaj misliš, da ne vem, Kermit, jasno, da vem, kaj bi ti rad.«